

8.3.2018

Vastaus työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöön TEM/2114/00.04.01/2017

Siviilipalvelusvelvollisten tehtävät liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää 22.2.2018 päivätyssä lausunnossaan tietoja siitä, miten siviilipalvelusvelvollisten maanpuolustusvelvollisuuteen perustuvat poikkeusolojen aikaiset tehtävät voisivat toteutua liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. LVM kiittää lausumismahdollisuudesta.

LVM arvioi, että sillä organisaationa ei ole tarvetta siviilipalvelustaan suorittaville asevelvollisille normaali- tai poikkeusolojen aikana. Poikkeusoloissa tarvittavat työntekijät on varattu VAP-järjestelyin.

Kaikkiaan hallinnonalan haaste siviilipalvelusvelvollisten kohdalla on se, että useimmat tehtävät vaativat tiettyä erityisosaamista. Hallinnonalan virastojen tarpeet kuitenkin vaihtelevat:

Liikennevirasto

Liikennevirastolla ei ole ollut toimintansa aikana siviilipalvelusmiehiä palveluksessaan. Käytännössä tehtävät, joita he olisivat voineet hoitaa, ovat poistuneet. Siviilipalvelushenkilöiden käyttöä asiantuntijavirastossa rajoittavat osaamiskapeikat. Henkilöillä ei yleensä ole osaamista tai vaadittua kokemusta alalta.

Joillakin erityisosaamisen aloilla, joille henkilö on voinut kouluttautua ennen siviilipalvelustaan, heidän käyttöönsä voidaan tapauskohtaisesti harkita. Tämä ei mahdollista kuitenkaan virastolle jatkuvaa siviilipalvelushenkilöiden käyttöä.

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi arvioi, että sillä ei ole tarvetta siviilipalvelustaan suorittaville henkilöille normaalioloissa.

Poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on tehtäviä, jotka saattavat edellyttää myös Trafilta normaalia suurempaa henkilöresurssia. Nämä tehtävät voivat liittyä mm. polttonestesäännöstelyn toteuttamiseen. Valmiuslain ja voimassa olevien suunnitelmien mukaan polttonestesäännöstely perustuu osaltaan ajoneuvojen omistajille myönnettävien ostolupien käyttöön. Ajoneuvojen suuresta määrästä johtuen siviilipalvelusta suorittaville henkilöille voi olla käyttöä Trafissa ostolupien käsittelyssä. Tässä tilanteessa tarvittava henkilömäärä olisi korkeintaan muutamia kymmeniä henkilöitä.

Liikenteen polttonestesäännöstelyn toteutuksesta vastaavat ELY-keskusten sekä poliisin tarvittaessa perustamat liikenteen polttoaineyksiköt.

Trafin ulkoistetuissa palveluissa siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin käyttää ainoastaan liikenteen neuvontapalveluihin. Näiden henkilöiden tarve on korkeintaan 10–20 henkeä.

Viestintävirasto

Viestintävirasto arvioi, että sillä ei ole tarvetta siviilipalvelustaan suorittaville asevelvollisille normaali- tai poikkeusolojen aikana.

Viestintävirasto on ennen Valtori-siirtymää hyödyntänyt alan kokemusta omaavia siviilipalvelusmiehiä atk-lähitukitehtävissä. Valtori-siirtymän myötä Viestintävirastolla ei normaaliaikana varsinaisesti ole sellaisia tehtäviä, jossa siviilipalvelusmiehiä voitaisiin hyödyntää.

Normaaliajan tilanteessa henkilöllä tulisi olla jokin Viestintäviraston toimialaan tai viraston sisäiseen tehtävään liittyvä osaaminen, jotta siviilipalvelusmiehiä voitaisiin hyödyntää. Useat tehtävät vaativat hyvää asiantuntemusta tai soveltuvaa koulutusta. Muista tehtävistä viraston tukitehtävissä toimii vain pieni henkilöstöryhmä. Tähänkin ryhmään liittyvät tehtävät tulisivat todennäköisesti olemaan lähinnä lomasijaistuksia, joiden ajankohdat ovat melko lyhyitä ja sijoittuisivat pääsääntöisesti kesäkuukausille. Viestintävirasto myös edellyttää kaikilta tiloissa itsenäisesti työskenteleviltä perusmuotoisen turvallisuusselvityksen.

Poikkeusoloissa Viestintävirastolla ei ole merkittävästi asiakaspalvelua tai työvoimatarvetta siinä roolissa kuin esimerkiksi logistiikassa, terveydenhuollossa, pelastuslaitoksilla tai raivaus- ja rakennustehtävissä. Nykyisin Viestintäviraston VAP-varatut henkilöt ovat pääasiassa pitkälle koulutettuja ja kokeneita asiantuntijoita, joiden osaamista on vaikea korvata ja omak-sua lyhyessä ajassa.

Poikkeusolosuhteissa viraston käytössä olevat tilat voivat olla rajallisia ja vain rajatulle henkilökunnalle varattuja. Viraston muu toiminta saatetaan hajauttaa esimerkiksi koteihin tai muihin valtionhallinnon toimipisteisiin, jolloin tarvetta ja tilaa siviilipalvelusmiehille ei ole. Yksittäiset muonitus- (1–2 hlöä) tai lääkintätehtävät (1–2 hlöä) voisivat ehkä tulla kyseeseen, jos joudutaan siirtymään muihin tiloihin. Tällöinkin henkilöistä tulisi etukäteen teettää turvallisuusselvitykset ja arvioida kyseisten henkilöiden toimintakyky ja terveys psyykkisesti haastavassa tilanteessa.

Lisäksi poikkeusoloissa on mahdollista, että Viestintävirasto joutuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Viestintävirasto palvelee yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja muodostaa mahdollisen kohteen aseelliselle iskulle.

Ilmatieteen laitos

Siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin käyttää joihinkin Ilmatieteen laitoksen perustehtäviin, jotka eivät edellytä asiantuntijatasoa osaamista. Ilmatieteen laitoksen antaman lyhyen perehdytyksen jälkeen siviilipalvelusvelvolliset voisivat tehdä esimerkiksi säähavaintoja, yksinkertaisia huoltotoimenpiteitä sääasemilla tai suorittaa teknistä havaintolaitteiden kokoonpanoa. Lisäksi

ITC-osaajat voisivat osallistua rajatusti tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Sen sijaan siviilipalvelusvelvollisten tehtäviksi poikkeusoloissa eivät soveltuisi asiantuntijatehtävät ja operatiiviseen toimintaan liittyvät tehtävät, jotka edellyttävät toimialaan liittyvää koulutusta sekä mittavaa työkokemusta. Ilmatieteen laitos ylläpitää VAP-listaa, joka määrittelee henkilöt, jotka on varattu poikkeusoloissa Ilmatieteen laitoksen operatiiviseen käyttöön. Tällä hetkellä ajantasainen VAP-lista takaa Ilmatieteen laitoksen operatiivisen toiminnan riittävän resursoinnin poikkeusoloissa.

Vuosina 2016 ja 2017 Ilmatieteen laitoksella on ollut 2–3 siviilipalvelusvelvollista. Vuonna 2018 määrä on noussut kuuteen. Yleisin tehtävä on ollut Ilmatieteen laitoksen vakituisten ITC-asiantuntijoiden tukeminen. Osa siviilipalvelusvelvollisista on jäänyt ITC-tehtäviin palveluksen päättymisen jälkeen. Ilmatieteen laitos ei näe tarpeelliseksi lisätä siviilipalvelusvelvollisten määrää normaalioloissa.

Lopuksi LVM toteaa, että siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen poikkeusoloissa on tärkeä selvityksen aihe. Kun laajemmat tarpeet valtion tasolla on selvitetty, LVM koordinoi tarvittaessa yleisesti siviilipalvelusvelvollisten resurssien hyödyntämistä omalla hallinnonalallaan.

Juhapekka Ristola
Ylijohtaja, osastopäällikkö

Pyry Takala
Neuvotteleva virkamies, valmiuspäällikkö